

بقلم : حجة الاسلام آقای حاج سیده محمد حسن جزایری

رجال نامی خوزستان را بشناسید

علی بن مهزیار اهوازی

از بقاع الخیری که در خوزستان از دستبرد حوادث و انقلابات تا کنون مصون مانده؛ بقعه معتبر که علی ابن مهزیار اهوازی در اهواز (۱) است که امروزه مزار مردم متدین و اهل معرفت میباشد

اهواز نام شهرستانی است که قبل از اسلام و تا آغاز فتح ایران مطابق کتیبه بیستون آواز، و او جاز می گفتند. اعراب آنرا تحریف کرده، و اهواز نامیدند باید دانست که اعراب در تبدیل و تحریف و تصحیف یا تعریب کلمات اصل مشخص و قاعده معینی ندارند؛ مثلاً نام بعضی از شهرستانها را مثل در اسپید که شهرستانی در فارس است بعربی ترجمه کرده بیضاء گفته اند، سیستان با آنکه همه جروفش عربی است یا آنرا به جیم تبدیل کرده سجستان گفتند، و همچنین شوشتر را تستر نامیده اند، گلپایگان که بعضی حروف آن فارسی است، گک اول را به جیم تبدیل کرده و گک دوم را قا کرده اند و جر فادقان گفته اند، آنچه جغرافی نویسان قرون اولیه نوشته اند اینست که اهواز جمع هوز، وهوز، جوز، وده، چون فارسی زبانان حاء حطی را ها تلفظ میکنند از این جهت، جوز هوز شده و آنرا جمع بسته اهواز گفته اند و این درست نیست .

علی بن مهزیار کیست ؟

بعضی از علمای رجال او را اهوازی، و برخی هندیجانی و دورقی نوشته‌اند ولی با تتبع از کتب تاریخ و رجال روشن می‌شود که این شخص اهوازی بوده و روی جهات خاصی او را هندیجانی یا دورقی شهرت داده‌اند.

هندیان نام محله ای از محلات اهواز بوده که علی بن مهزیار در آن محل نشیمن داشته همینطور که الان هم شایع است، در شهرستانهای بزرگ اشخاصی را روی تسمیه حال با اسم محل مشخص می‌سازند مثلاً مرحوم سید محمد طباطبائی که یکی از رجال صدر مشروطیت است چون در محله سنگلج تهران ساکن بوده سنگلجی گفته‌اند (۱)

هندیان پلی نیز داشته که در جنب آن مسجدی بنام حضرت ثامن الائمه بوده طبق نوشته مقدسی در احسن التقاویم، عضدالدوله دیلمی آن پل را خراب کرده و از نو آنرا بنا نموده و بنام خود شهرت داد.

چون هندیجان شهری از شهرستانهای خوزستان بوده که امروز بجای آن قصبه ای بهمین نام باقیست، تصور کرده‌اند که علی بن

(۱) از اصفهان نیز آن عالمی که در محله بیدآباد زندگی میکرد بیدآبادی گفته‌اند یا در عصر خودمان آقای آمیرزا ابوالحسن اصفهانی که از علمای اصفهان است و در محله شمس آباد نشیمن دارد شمس آبادی لقب داده‌اند و یا اینکه آقایان نجفی راد در اصفهان مسجدشاهی شهرت داده‌اند.

مهزیار اهل آن شهرستان بوده است ، اما علت اینکه او را دورقی گفته اند مطابق نوشته یاقوت در مجمع البلدان کلاهی ازدورق می ساخته اند که اشخاص زاهد و ناسک بر سر می گذاشتند باین جهت آنان را دورقی می گفتند ، چون احتمال می رود که علی بن مهزیار که مردی ناسک بوده از آن کلاهها بر سر می گذاشتند او را دورقی لقب نهاده اند مثلاً پدر احمد و یعقوب ابراهیم بن کثیر بن زید بن افلاح مردی ناسک و عابد بوده و از کلاههای فوق الذکر مخصوص ناسکین بر سر می گذاشتند دورقی نامیده شده است و فرزندان او نیز بدورقی شهرت یافته اند در صورتیکه مسلماً اهل دورق نبوده اند .

مذهب علی ابن مهزیار

از گفته مورخین چنین استفاده می شود پدر علی مهزیار قبلاً مسیحی بوده (۱) سپس بدین اسلام مشرف شده است اما در باره خود علی بن مهزیار نیز نوشته اند که در آغاز مسیحی بوده و ای این قول

(۱) - اشکانیان ب مذهب مسیحیت با نظر اغماض می نگرستند و نوشیروان در سال ۶۶۲ میلادی پس از جنگ با بیزانس در جزء شروط مصالحه پنجساله شرط دومش این بود که مسیحیان ایران در مذهب خود آزاد باشند و در دوره هرز پسر نوشیروان مغها پیشنهاد کردند که مسیحیان را اذیت کند ولی وی نپذیرفت و در دوره سلطنت شیرویه پسر خسرو پرویز بعیسوی ها آزادی کامل داده شد، حتی مسیحیان تشکیلاتی مانند تشکیلات روحانی روم در ایران برقرار کردند لذا در خوزستان خانواده های مسیحی زیاد دیده می شود بالاخص در اهواز عده زیادی زندگی میکردند مانند خانواده ماسویه

قولی ضعیف و غیر قابل اطمینان است و آنچه از مندرجات کتب رجال روشن میشود علی بن مهزیار بوسیله حسن بن سعید اهوازی که مولی زادگان حضرت سیدساجدین است به حضرت رضا (ع) معرفی شده و از کلمه ماجرت الخدمة علی یدیه ، مفهوم میشود که و کالتی نیز از حضرت رضا (ع) داشته است، گرچه تصریحی باین و کالت نکرده اند ، اما و کالت او برای حضرت جواد و حضرت هادی علیهما السلام مسلم است که پس از وفات عبدالله بن جنذب و کالت داشته، و جلالت قدر این شخص از نامه ای که حضرت جواد (ع) با و مرقوم فرموده آشکار می شود . و از مولفاتش بدرجه فضل او پی میبریم . آنچه بنظر علماء رجال از مولفات این مرد دانشمند رسیده ۳۷ تالیف است . البته ممکن است تالیفات دیگری نیز داشته که بنظر ایشان نرسیده باشد تالیفات وی عبارتند از کتب زیر:

- ۱- حروف القرآن ۲- الانبیاء ۳- البشارات ۴- الوضو ۵- الصلوه ۶- الحج ۷- المثالب ۸- الزکوة ۹- الصوم ۱۰- الطلاق ۱۱- الحدود ۱۲- الدیات ۱۳- التفسیر ۱۴- الفضائل ۱۵- العتق ۱۶- التدبیر ۱۷- التجارات ۱۸- المکاسب ۱۹- الدعاء ۲۰- التجمل ۲۱- المزار ۲۲- الرد علی الغلاة ۲۳- الوصایا ۲۴- الموارث ۲۵- الخمس ۲۶- الشهادات ۲۷- فنائل المومن ۲۸- ملاء الملاحم ۲۹- التقیه ۳۰- الصيد والذبائح ۳۱- الزهد ۳۲- اشربه ۳۳- النذور ۳۴- الايمان والكفارات ۳۵- القائم علیه السلام ۳۶- النوادر ۳۷-

رسائل علی بن اسباط .

اما نامه ای که حضرت جواد باو مرقوم فرموده زیاد است .
برای نمونه یک از آنها ذکر میشود، طبق آنچه مرحوم شیخ الطائفه
شیخ طوس در کتاب خود بنام غیبت نوشته :

بسم الله الرحمن الرحيم

يا على احسن الله جزاك و اسكنك جنه و منعك من الخزي
في الدنيا و الاخره و حشرك الله معنا ، يا على قد بلوتك و خبرتك
في النصيحه و الطاعه و الخدمه و التوقير و القيام بما يجب عليك فلو قلت
لم ارمثك رجوت ان اكون صادقاً ، فجزاك الله جنات الفردوس و
لاخفى على مقامك و لا خدمتك في الحر و البرد في الليل و النهار فاسئل
الله اذا جمع الخلائق لقيامه ان يحبوك برحمته تغبط بها انه سميع الدعاء
ملاحظه میفرمایند که حضرت در نامه چقدر مقام علی بن مهزیار
را بالا برده است بقیه بحث راجع بشخصیت علی بن مهزیار در شماره
آینده بنظر خوانندگان میرسد .

بعقیده من ملتى که بر عهد خویش پایدار نباشد و بر پیمان و
میثاق خود وفا ندارد ، چه بزرگ و عظیم و چه کوچک و ناچیز ،
هر اندازه هم که نیرومند باشد ، در آینده نزدیکی محکوم بانقراض و فنا
خواهد بود .

علی علیه السلام